

Fešandy zo šuplíkov. Sudek a Slovensko

V diele českého fotografa Josefa Sudka (1896–1976) je – možno prekvapivo – stále čo objavovať. V tridsiatych rokoch 20. storočia, keď sa okrem portrétnych a reklamných fotografií sústreďoval predovšetkým na fotografovanie umeleckých diel, často spolupracoval s architektmi, umelcami a umelkyňami, umeleckými spolkami, historikmi umenia, redaktormi časopisov či vydavateľmi. V roku 1937 získal od spolku Umelecká beseda rozsiahlu fotografickú zákazku súvisiacu s výstavou Staré umenie na Slovensku, ktorá sa konala v reprezentatívnych priestoroch Vladislavskej sály Pražského hradu. Výstava mala rozšíriť povedomie o slovenskej kultúre nad rámec „nadšenia pre ľudový svojráz“ a prostredníctvom výtvarného umenia ukázať „celok starej slovenskej kultúry“. Súčasťou projektu bola aj dokumentácia slovenského umenia s cieľom vytvoriť fotografický archív slovenského kultúrneho dedičstva a zachovať ho pre budúcnosť.

Sudek urobil takmer päťsto fotografií jednotlivých exponátov (dohromady si za ne účtoval 14 716 Kč), z ktorých vynikajú predovšetkým snímky sôch, liturgických predmetov z kovu a textílií. Až na niekoľko výnimiek (napr. Baroková výšivka publikovaná v prvej Sudkovej monografii z roku 1956) ide o neznámy súbor fotografií zobrazujúcich sochy svätíc a svätcov, ľudové podmaľby na skle, keramiku, madony a piety, kalichy, cibóriá, pacifikály, monštrancie či kazuly. Tieto snímky sú jedinečným záznamom dobového pohľadu na slovenské umenie a umelecké remeslo. Zväčšené výšivky či detaily prác z kovu pôsobia prekvapivo moderne a aktualizujú staré umenie pre vtedajšiu

súčasnosť. Keďže na dokumentácii slovenského umenia pracovala pre Umeleckú besedu aj firma Press Photo Service Alexandra Paula a Františka Illka, doplnkovo predstavujeme aj fotografie tejto pražskej agentúry, ktorá, na rozdiel od Sudka, disponovala špeciálne upraveným automobilom a mohla fotiť aj v teréne.

Nové fotografie sa objavili ako reprodukcie v dobových publikáciách nadväzujúcich na výstavu. Okrem negatívov a pozitívov, ktoré slúžili ako ich predlohy, predstavujeme aj nikdy nepoužité snímky. Tie pochádzajú z časti autorovej pozostalosti uloženej v Ústave dejín umenia Akadémie vied Českej republiky, ktorá je tematicky zameraná na fotografie umeleckých diel. S dôrazom na pôvodné použitie konkrétnych snímok a proces ich vzniku chceme prostredníctvom pracovných či náhľadových kópií poodhaliť charakter vtedajšej Sudkovej fotografickej praxe.

Výstava nadväzuje na výskumný projekt „Josef Sudek a fotografická dokumentácia umeleckých diel: od súkromného archívu umenia k reprezentácii kultúrneho dedičstva“ (2016 – 2020), realizovaný Ústavom dejín umenia Akadémie vied Českej republiky s podporou Ministerstva kultúry Českej republiky, a najmä na výstavu „Fešandy zo šuplíkov. Sudek a sochy“, ktorá sa konala v roku 2020 v Galérii hl. m. Prahy a ku ktorej vyšla aj bohato ilustrovaná monografia Sudek a sochy. Celý Sudkov archív uložený v Ústave dejín umenia je dnes prístupný prostredníctvom online databázy sudekproject.cz.

1. STARÉ UMENIE NA SLOVENSKU

Výstava Staré umenie na Slovensku sa uskutočnila od júna do septembra 1937 vo Vladislavskej sále a príľahlých miestnostiach Starého kráľovského paláca na Pražskom hrade. Jej organizátorom bola Umelecká beseda v Prahe, hlavným komisárom Karel Šourek a architektom František Tröster. Konala sa pod záštitou vtedajšej najvyššej politickej, cirkevnej a akademickej špičky (prezident Edvard Beneš, predseda vlády Milan Hodža a ďalší) a vo výstavných radách boli desiatky osobností verejného života Československa. Finančne výstavu podporili významné inštitúcie, súkromné podniky či mecenáši. Pozostávala z 15 častí, ktoré popri jednotlivých obdobiach od „doby preddejinnej“ po 19. stor., s dôrazom na stredovek, zahŕňali aj ľudové umenie, keramiku, židovské predmety, medaily, tlače a väzby, filmové i národopisné negatívy a panteón obrodenia Slovenska. Katalóg mal 2077 číslovaných exponátov (niekedy skupín predmetov). Išlo o jeden z najrozsiahlejších výstavných projektov medzivojnového Československa.

1
Staré umění na Slovensku, Praha: Umělecká beseda, 1938
Knihnica Ústavu dejín umenia AV ČR

2
Josef Sudek
[Madona, koniec 19. stor., Oravská galéria, detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

3
Josef Sudek
[Rímska bronzová plastika]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

4
Josef Sudek
[Kalich z Nitry, 1500 – 1550, detail s Umučením sv. Šebastiána]
dobová reprodukcia
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

5
Josef Sudek
[Kazula zo Zlatého, zadná strana, dorzálny kríž, 2. pol. 15. stor., Šarišské múzeum, Bardejov]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

6
Josef Sudek
[Replika Madony z Altöttingu, 17. stor., detail]
dobová reprodukcia
Pestrý týden XII, 10. 7. 1937, č. 28, titulka
Knihnica Masarykovho ústavu AV ČR

Pestrý týden

Pestrý týden bol typický moderný obrázkový časopis tlačený technikou hĺbkotlače v tlačiarni Neubert a synové v Prahe. V roku 1937 sa na jednej z obálok objavila Sudkova fotografia sochy madony, ktorú urobil na výstave Staré umenie na Slovensku a účtoval si za ňu 75 Kč. Reprodukovaná fotografia zachytávajúca detail hlavy zdôrazňuje vek dreva (prelezeného červotočom) s opadáajúcou polychrómiou a necháva vyznieť sústredený výraz Máriinej tváre. Sudek často fotografoval sochy tak, akoby ich portrétoval. Veľkoformátová a veľmi kvalitne vytlačená reprodukcia, jasne datovateľná a podpísaná autorom, je v tomto prípade ekvivalentom neexistujúceho vintage printu. Súčasne zasadzuje Sudkove fotografie do kontextu pestrého obrázkového sveta prístupného masám, ktorý má ďaleko k elitárskemu chápaniu média ako fotografie prezentovanej v múzeu umenia.

7
Josef Sudek
[Replika Madony z Altöttingu, 17. stor., detail]
1937
negatív na plastovej podložke z acetátu celulózy
Ústav dejín umenia AV ČR
faksimile (digitálna tlač)

8
Josef Sudek
[Inštalácia výstavy Staré umenie na Slovensku vo Vladislavskej sále Pražského hradu]
1937
negatív na plastovej podložke z acetátu celulózy
Ústav dejín umenia AV ČR
faksimile (digitálna tlač)

9
Josef Sudek
[František Tichý, Portrét Josefa Sudka, 1937; List Josefa Sudka Josefovi Wagnerovi]
1937
bromostrieborná fotografia
súkromná zbierka akad. arch. Josefa Wagnera ml.

Šourek mi preháňa šunky a musím mu strieľať na výstave

Na korešpondenciu s priateľmi Sudek bežne využíval rubovú stranu svojich fotografií. Príkladom je aj tento list adresovaný sochárovi Josefovi Wagnerovi, napísaný na zadnej strane fotografie Sudkovho maliarskeho portrétu od Františka Tichého z roku 1937. V liste sa píše: „Tak som dnes dostal od Teba úžasný líbesbríf. Keď ja budem v Kukse, tak budem mať tiež raupy. Zatiaľ smrdím v Prahe. Už pred týždňom som Ti chcel napísať, že prídem, ale Šourek mi preháňa šunky a musím mu teraz strieľať na výstave. Prikladám ti z tej streľby niekoľko fešánd.“ Vzhľadom na zmienku o hlavnom organizátorovi výstavy Staré umenie na Slovensku Karlovi Šourkovi a na datovanie Sudkovho portrétu zrejme môžeme túto „streľbu“ stotožniť s rozsiahlou fotografickou zákazkou, ktorej je venovaná táto výstava.

10
Josef Sudek
[Pohľad do výstavy Staré umenie na Slovensku]
1937
dobová reprodukcia
Panorama XV, 1937, č. 7, s. 193
Knihnica Ústavu dejín umenia AV ČR

11
Katalóg výstavy Staré umenie na Slovensku, Praha: Umělecká beseda, 1937
Knihnica Ústavu dejín umenia AV ČR

Umelecká beseda

Najstarší spolok v Čechách (od roku 1863) od počiatku zastupoval tri umelecké odbory – hudbu, výtvarné umenie a literatúru. V medzivojnovom období bola obnovená myšlienka spolkového časopisu Život a zintenzívnila sa aj výstavná činnosť. V roku 1926 začala fungovať spolková galéria (Alšova sieň) v novopostavenej budove na pražskej Malej Strane neďaleko Sudkovho ateliéru. Okrem pravidelných výstav v Alšovej sieni, členských výstav v regionálnych galériách a každoročných prehliadok sa Umelecká beseda venovala aj výstavám zahraničných autorov a diel najstaršej spolkovej generácie (Mikoláš Aleš, Karel Purkyně). Josef Sudek bol riadnym členom spolku

a jeho činnosť dokumentoval najmä v tridsiatych rokoch. Neskôr jeho výsadné postavenie prevzali Illek & Paul.

12
Josef Sudek
[Pacifikál zo Spišskej Belej, 14. stor., detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

13
Josef Sudek
[Mariánska kazula, zadná strana, ľavé rameno dorzálného kríža, 2. pol. 15. stor., detail archanjela Gabriela zo Zvestovania]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

14
Josef Sudek
[Majster M. S., Narodenie Pána, 1506, Kostol sv. Antona z Padovy, Svätý Anton]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

15
Josef Sudek
[Majster M. S., Narodenie Pána, 1506, Kostol sv. Antona z Padovy, Svätý Anton, detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

16
Josef Sudek
[Majster Antonín, kríž zo Spišskej Novej Vsi, zač. 16. stor.]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

17
Josef Sudek
[Pieta, 19. stor.]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

18
Josef Sudek
[Čepák s poľovníckym motívom, 1. pol. 19. stor., Múzeum mesta Bratislavy]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

19
Josef Sudek
[Sv. Ján Nepomucký, ľudová podmaľba na skle, 2. pol. 18. stor.]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

20
Josef Sudek
[Valach s valaškou z ľudového betlehema z Krivej, nedat., Slovenské národné múzeum, Martin]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

21
Salon XVI, 1937, č. 8
Univerzitná knižnica v Bratislave

22 – 26
Alexandr Paul – František Illek
[Pohľady do výstavy Staré umenie na Slovensku]
1937
bromostrieborná fotografia
Archív Ateliery Paul
faksimile (digitálna tlač)

27
Staré umění na Slovensku, Praha: Umělecká beseda, 1937
Archív Ateliery Paul

28
Alexandr Paul
[Špeciálne upravené auto AERO 30 používané pri cestách na Slovensko]
1937
bromostrieborná fotografia
Archív Ateliery Paul
faksimile (digitálna tlač)

29
Alexandr Paul
[Madona s dieťaťom z Čausy, koniec 18. stor., Slovenské národné múzeum, Martin]
1937 (1969)
bromostrieborná fotografia (later print)
Archív Ateliery Paul

Press Photo Service: František Illek
a Alexandr Paul

Násobne väčším objemom práce než Sudek, celkovo za 118 624 Kč, prispela k slovenskému podniku Umeleckej besedy firma Press Photo Service Františka Illka a Alexandra Paula. Účtované položky boli rozdelené na fotoarchív, fresky

a zväčšeniny, odliatky a modely. Ich fotografie architektúry boli na výstave prezentované prostredníctvom veľkoformátových diapozitívov; kolorované čiernobiele snímky nástenných malieb v životnej veľkosti boli vystavené ako pôsobivá náhrada originálu. Tu vystavené zväčšeniny s detailmi sóch sú neskoršie kópie, ktoré Alexandr Paul v roku 1969 odovzdal hodnotiacej komisii Českého fondu výtvarných umení. Povinnosť každoročne predkladať práce sa vtedy vzťahovala na všetkých výtvarníkov a výtvarníčky, ktorí chceli vykonávať slobodné povolanie – byť uznávaní štátom, zapojiť sa do trhu s umením či získať verejné zákazky.

30
Alexandr Paul
[Sedembolestná Panna Mária, západné Slovensko, 19. stor., Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch]
1937 (1969)
bromostrieborná fotografia (later print)
Archív Ateliery Paul

31
Alexandr Paul
[Korpus Krista z Kunešova, okolo 1800, Slovenské národné múzeum, Martin]
1937 (1969)
bromostrieborná fotografia (later print)
Archív Ateliery Paul

32
Alexandr Paul
[Majster Pavol z Levoče a jeho dielňa, Oplakávanie Krista, predela oltára sv. Jána, Kostol sv. Jakuba v Levoči, 1520, detail]
1937 (1969)
bromostrieborná fotografia (later print)
Archív Ateliery Paul

33
Alexandr Paul
[Majster Madony z Lomničky, Madona z Lomničky, 1400–1410, Slovenská národná galéria]
1937 (1969)
bromostrieborná fotografia (later print)
Archív Ateliery Paul

2. FOTOKOMORA A FOTOATELIÉR

Sudkov živnostenský archív nás vťahuje do fotografovej „kuchyne“. Možno v ňom sledovať proces vzniku fotografií od výberu negatívu cez skúšky a pracovné kontaktné odtlačky, ktoré vznikli pri vyvolávaní vo fotokomore, až po ukážky finálnych pozitívov s bielym okrajom dosiahnutým maskovaním a niekedy aj s firemnou pečiatkou.

Veľkoformátové negatívy, na výstave prezentované buď vo forme faksimile z digitálnych dát alebo formou nového kontaktného odtlačku zhotoveného klasickou cestou vo fotokomore, tzv. newprintu, odhaľujú okolnosti Sudkovej práce: výber miesta fotografovania, voľbu osvetlenia, hľadanie vhodného uhla pohľadu či vytvorenie viacerých záberov toho istého predmetu od celku po detail. Časť exponátov Sudek nasnímal v provizórnom ateliéri, ktorý si vytvoril pri jednom z južných okien vo Vladislavskej sále: ako pozadie mu slúžil kamenný múr a na osvetlenie využil lomené slnečné lúče prenikajúce vitrážovým sklom. Väčšie sochy snímal pri jednom z pilierov podopierajúcich klenbu sály a osvetľoval ich elektrickým svetlom. Iba výnimočne použil neutrálne pozadie, aké sa častejšie objavuje na fotografiách konkurenčnej agentúry Press Photo Service.

34 – 35
Josef Sudek
[Madona z Ruskinoviec, okolo 1300, Slovenská národná galéria]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

36
Josef Sudek
[Majster Madony z Lomničky, Madona z Lomničky, 1400 – 1410, Slovenská národná galéria]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

37
Josef Sudek
[Pieta z Holíča, 19. stor., Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

38
Josef Sudek
[Pieta z Holíča, 19. stor., Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch]
30. – 40. roky 20. stor.
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

39
Josef Sudek
[Pieta z Oslian pri Prievidzi, okolo pol. 19. stor., Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica; Pieta z Holíča, 19. stor., Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch]
dobové reprodukcie
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu, Praha: Melantrich, 1938
Univerzitná knižnica v Bratislave

40
Josef Sudek
[Busta svätice zo Žehry, 2. pol. 14. stor., dnes nezvestné]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

41
Josef Sudek
[Sv. Mikuláš z Myry z kostola v Šibe, okolo 1400]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

42
Josef Sudek
[Busta svätice zo Žehry, 2. pol. 14. stor., dnes nezvestné]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

43
Josef Sudek
[Madona s dieťaťom, okolo 1430, Šarišské múzeum, Bardejov, detail]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

44
Josef Sudek
[Okruh Majstra Pavla z Levoče, Sv. Jozef (zo skupiny Narodenie Pána), zač. 16. stor.]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

45
Josef Sudek
[Tróniaca sv. Anna s Máriou z Belej v Turci, 2. pol. 14. stor., Východoslovenské múzeum, Košice]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

72
Josef Sudek
[Kalich z Trenčianskej Turnej, zač. 16. stor.]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

73
Josef Sudek
[Kalich z Trenčianskej Turnej, zač. 16. stor., detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

74
Josef Sudek
[Križ s relikviou zo Spišskej Novej Vsi, okolo 1330 – 1340, detail s cisárom Konštantínom]
1937
dobová reprodukcia
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

75
Josef Sudek
[Križ s relikviou zo Spišskej Novej Vsi, okolo 1330 – 1340]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

76
Josef Sudek
[Križ s relikviou zo Spišskej Novej Vsi, okolo 1330 – 1340, detail so sv. Jánom Evanjelistom]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

77
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

Umenie na Slovensku – odkaz zeme a ľudu

Vydavateľstvo Melantrich sa v roku 1938 podujalo vydať materiály súvisiace s výstavou Staré umenie na Slovensku. Bohatá obrazová dokumentácia, ktorú sprevádzali krátke úvodné texty, bola rozdelená do desiatich kapitol – „od prvých zábleskov výtvarného prejavu jaskynného lovca v Domici cez aristokratické ozvuky antického Ríma až po nové počiatky novej reči, ktorou tu prehováralo kresťanstvo od prvých krokov

románskych cez gotiku, renesanciu a barok až po 19. storočie“. Publikáciu mohli záujemcovia odoberať po jednotlivých zošitoch, alebo si ju kúpiť vo väzbe, ktorú navrhol Josef Kaplický.

78
Josef Sudek
[Cibórium zo Stropkova, zač. 16. stor.]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

79
Josef Sudek
[Cibórium zo Závady, 2. pol. 15. stor., Šarišské múzeum, Bardejov]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

80
Josef Sudek
[Kópia cibória zo Spišského Hrušova, 14. stor., 1916]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

81
Josef Sudek
[Cibórium z Podhorian (Malduru), koniec 15. stor.]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

82
Josef Sudek
[Kalich, Hamborek, 14. – 16. stor., Šarišské múzeum, Bardejov]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

83
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

84
Josef Sudek
[Križ s relikviou zo Spišskej Novej Vsi, okolo 1330 – 1340, detail s Bolestným Kristom]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

85
Josef Sudek
[Kalich z Lučivnej, 1543, detail s Fénixom]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

86
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

Moderne vyzerajúci štýl

Francúzsky spisovateľ, teoretik a politik André Malraux využil v štyridsiatych rokoch 20. storočia možnosti média fotografie na vytvorenie publikačného konceptu imaginárneho múzea/ múzea bez stien, kde sa môžu vedľa seba ocitnúť reprodukcie diel, ktoré by sme v skutočnosti takto porovnávať nikdy nemohli. Pri pohľade na Sudkov výrazne zväčšený detailný záber scény vyrytej na nohe kalicha z františkánskeho kláštora v Bratislave sa nám vybaví Malrauxova poznámka o nedokonalosti, ktorá sa pri zväčšení na reprodukcii javí ako moderne vyzerajúci štýl.

87
Josef Sudek
[Kalich z kláštora františkánov v Bratislave, začiatok 16. stor., detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

88
Josef Sudek
[Holba zdobená rytými medailónmi na dne a reliéfmi s mytologickými motívmi, 1687, Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica, detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

89
Josef Sudek
[Kalich grófa Hannsa z kostola v Spišskej Belej, 1515, detail]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

90
Josef Sudek
[Monštrancia z Bojníc, okolo 1500, úpravy v 18. stor.]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

91
Josef Sudek
[Monštrancia z Bojníc, okolo 1500, úpravy v 18. stor., detail s evanjelistami sv. Markom a sv. Jánom]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

92
Josef Sudek
[Kalich, Bardejov, 15. stor.]
1937
newprint z negatívu
Ústav dejín umenia AV ČR

93
Josef Sudek
[Kalich, Bardejov, 15. stor., detail so sv. Barborou]
1937
bromostrieborná fotografia
Ústav dejín umenia AV ČR

94
Karel Šourek (ed.), Umění na Slovensku – odkaz země a lidu. V. Práce v kovu a zlatnictví středověku, Praha: Melantrich, 1938
súkromná zbierka

4. DESIVÁ KRÁSA

„Motív zániku, skazy a času, ktorý sa ustavične vpisuje do hmoty a postupne ju rozrušuje, práve tieto momenty Sudka priťahovali vo fotografii umeleckých diel a ich fragmentov, obzvlášť sôch a reliéfov, pričom niekedy išlo o diela významné a inokedy o prejavy úplne druhoradé,“ napísal o Sudkovi Vojtěch Lahoda. Obľuba torz, zrejmä aj zo Sudkovej neskoršej voľnej tvorby, súvisí nielen s často spomínaným surrealizmom, ale má základ i v práci na reprodukciami umeleckých diel. Aj na fotografiách zo slovenskej výstavy nájdeme celý rad motívov, ako je svätica s odrazeným nosom, vangoghovský detail výšivky s Ukrižovaným, ošarpaná stena dotvárajúca vyznenie torzovito zachovanej Madony či takmer sochársky reliéf „Barokovej výšivky“ (ide o detail sv. Petra z dorzálneho križa kazuly z Kostola sv. Kríža v Banskej Bystrici), ktorý Sudek vybral do svojej prvej retrospektívnej monografie z roku 1956.

95

Josef Sudek

[Pieta z Vesteníc, 18. stor., Slovenské národné múzeum, Martin]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

96

Josef Sudek

[Madona zo Strážok, okolo 1330, Slovenská národná galéria]

1937

bromostrieborná fotografia

súkromná zbierka akad. arch. Josefa Wagnera ml.

Nové použitie starých snímok

Sudek svoj archív využíval a občas nejaký starší negatív skopíroval aj po rokoch. Snímky gotickej Madony zo Strážok a novovekej ľudovej rezby Madony (dnes v zbierke Oravskej galérie), ktoré urobil na slovenskej výstave v roku 1937, tak využil ešte v šesťdesiatych rokoch. Kým v tridsiatych a štyridsiatych rokoch odovzdával zákazníkom kontaktné kópie či zväčšeniny väčšinou s bielym rámčekom, neskôr tie isté negatívy dával na fotografický papier bez maskovania, s priznaným čiernym okrajom. Fotografie spomínaných madon rozdával priateľom buď len s podpisom, alebo ako novoročenku – s pripísaným „PF 69“ a podpisom „Sudek“ priamo na prednej strane v čiernom okraji.

97

Josef Sudek

[Pieta z Oslían pri Prievidzi, okolo pol. 19. stor., Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica, detail]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

98

Josef Sudek

[Sv. Florián, 19. stor., Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica]

1937

newprint z negatívu

Ústav dejín umenia AV ČR

99

Josef Sudek

[Kazula s Utrpením Krista, zadná strana, dorzálny kríž, Levoča, 1450]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

100 – 102

Josef Sudek

[Kazula s Utrpením Krista, zadná strana, dorzálny kríž, Levoča, 1450, detail]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

103

Josef Sudek

[Ukrižovaný Kristus z Bohdanoviec nad Trnavou, 13. stor.]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

104

Josef Sudek

[Triptych sv. Žofie zo Sásovej, pravé krídlo, 1440, Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica, detail]

1937

newprint z negatívu

Ústav dejín umenia AV ČR

105

Josef Sudek

[Kazula z Kostola sv. Kríža v Banskej Bystrici, 14. – 17. stor., Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

106

Josef Sudek

[Kazula z Kostola sv. Kríža v Banskej Bystrici, 14. – 17. stor., Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica, detail so sv. Katarínou Alexandrijskou]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

107

Josef Sudek

Baroková plastika [Baroková socha Vanitas, asi 1. tretina 18. stor., zo zbierky Emila Fillu]; Baroková výšivka [Kazula z Kostola sv. Kríža v Banskej Bystrici, zadná strana, dorzálny kríž, 14. – 17. stor., Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica, detail ľavého trámu so sv. Petrom]

dobové reprodukcie

Lubomír Linhart, Josef Sudek, Praha: SNKLHU,

1956, obr. 88 – 89

súkromná zbierka

108

Josef Sudek

[Majster M. S., Sv. Barbora, Banská Štiavnica, okolo 1506, Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica, detail]

1937

bromostrieborná fotografia

Ústav dejín umenia AV ČR

109

Josef Sudek

[Majster M. S., Sv. Barbora, Banská Štiavnica, okolo 1506, Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica]

1937

negatív na plastovej podložke z acetátu celulózy

Ústav dejín umenia AV ČR

faksimile (digitálna tlač)

110

„Dve fešandy“

Rozhovor s Josefom Sudkom

1963

audio

Archív Českého rozhlasu

Fešandy zo šuplíkov. Sudek a Slovensko, 29. 10. 2021 – 9. 1. 2022, Galéria mesta Bratislavy, Mirbachov palác, Františkánske nám. 11

Kurátorky výstavy: Hana Buddeus, Katarína Mašterová

Autor newprintov: Vlado Bohdan

Architekt výstavy: Zbyněk Baladrán

Grafický dizajn: Martin Groch

Produkcia: Anna Sopková, Tereza Koucká

Adjustácia: Tereza Cíglerová, Kateřina Doležalová, Barbara Líznerová

Inštalácia: Jozef Chovančák, Jaroslav Beniček, Róbert Klváček

Propagácia: Anna Jabłonowska-Holy, Barbara Líznerová

Podakovanie: Archív Ateliéru Paul, Prokop Paul; Umeleckopriemyselné múzeum v Prahe (Jitka Štětková, Jan Mlčoch); Jakub Wagner; Masarykov ústav AV ČR (Lenka Wágnerová); Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch (Vladimír Krupa); Košická arcidiecéza (Peter Zubko); Múzeum mesta Bratislavy (Zuzana Francová); Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica (Daniel Harvan); Slovenské národné múzeum, Bratislava (Magdaléna Mrázová); Slovenské národné múzeum, Martin (Radovan Sýkora, Daša Ferklová, Barbora Wágnerová, Branislav Murček); Slovenské národné múzeum – Spišské múzeum v Levoči (Mária Novotná); Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica (Juraj Žembera); Šarišské múzeum, Bardejov (František Gutek); Východoslovenské múzeum, Košice (Dušan Béreš)

Výstavu pripravila Galéria mesta Bratislavy v spolupráci s Ústavom dejín umenia Akadémie vied Českej republiky, v. v. i.